

απλ. να βρει επίγραφο με καλό όνομα.

Επιστολή προς Μαρτάν από πατέρα της 'Αδάμον

Πάφος (ΚΤΗΜΑ) 12/1/1975

'Επειδή δέν πήρα αντίγραφο καταθέσεώς μου από τήν αστυνομίαν σχετικά μέ τήν είσοβλήν τών Τούρκων σās παραθέτω κατωτέρω έκθεσιν τών γεγονότων άφου έπιθυ-
μητε νά λάβετε γνωσιν.

14/8/974. Κατά τίς τρείς ή ώρα περίπου ένώ ήμου στές αίγες είδοποιήθηκα από τόν Δημήτρην ότι μέ ήθελαν στόν άσύρματονακ έπρεπε νά πάω στό χωριό δι' έπικοινωνίαν. Όταν έφθασα στό χωριόν όλοι σχεδόν οό χωριανοί εδαν συγκεντρωμένοι και άρχισαν νά έοιμάζονται νά φύγουν από τό χωριόν. Δέν μόδρεσα νά λάβω σήμα από τόν άσύρματον και πήγα μαζί μέ τόν Τάκην Ζορπάν που ήτο έτοιμος νά φύγη από τό χωριό μέ τό αυτοκίνητόν του στό "Αρδανα και βρήκα τόν γαμβρόν του κουμπάρου του Τουμασή που ήτο υπεύθυνος στόν άσύρματον και μου είπεν ότι όλα τά χωριά έκκενώνοντε και αν θέκουμε νά έκκενώσουμε και μείς τό χωριό. Έγώ του είπα πώς έπειδή πρόκειται περί σοβαρού ζητήματος δέν λαμβάννω καμία ευθύνη. Έπέστρεφα στο χωριό που έν τώ μεταξύ βρήκα άλλους ν α φεύγουν μέ αυτοκίνητα από τό χωριό και άλλους νά παίρνουν τά τράκτορς και νά πηγαίνουν πρ τά σιερομήλια διά προστασίαν δήθεν από βομβαρδισμούς. Η μητέρα σου ήτο έτοιμη νά φύγη μαζί μέ τόν Γιαννήν του θελου σου Χρίστου Λοίζον και περίμεναν τάς άπόψεις μου. Έγώ τους δήλωσα πώς θά έμενα στό χωριό και άφου βρήκα τόν Νίκον τόν έπεισα νά έτοιμασθή και έκείνος νά φύγυν και έτσι άνεχώρησαν όλοι. Όταν έφθασαν στό "Αρδανα, διά λόγους που θά σās έξηγήση ή Μάρια, ο Γιαννης, ο θεϊος σου ο Χρήστος μαζί μέ τόν Δημήτρην και Ανδρικόον έπέστρεφαν για τό χωριό που ως μάς έδήλωσαν διανυκτέρευσαν πάνω στό Μουτάρκα και ήλθαν στό χωριό τό πρωί. Έν τώ μεταξύ ο Χαμπής του Σιάηλα έπέστρεφεν από τό Παραλίμνη για νά πάρη τόν Μάριον του Βαρνάβα και άλλους μικρούς. Πήρε μαζί του και τόν Δημήτρην και τόν Ανδρικόον του θελου σου του φοίβου αλλά πλησίον του Τρικώμου άρματα τά όποια ήταν τά είδαν νόμισαν ότι εδαν Έλληνικά, είσαν ουρκικά και άρχισαν νά βάλλουν κατά του αυτοκονήτου. Ευτυχώς κατά καλήν τύχην μόδρεσαν νά διαφύγουν τόν κίνδυνον και νά στραφούν στο χωριό χωρίς νά πάθουν τίποτε. Έν τώ μεταξύ ο έχθρός είχε σπάσει τόν κλειόν Τσιόους και ένα πανδαιμόνιον ήκούετο ο κρότος άρμάτων μάχης που ήρχισαν νά προχωρουν κατευθειαν πρ τήν έπαρχίαν Αμμοχώστου και πρς τό Τρικωμον. Έμείς άφου βγάλαμε όλα τά κοπάδια έξω πρακολουθούσαμε μέ άγωνίαν τάς κινήσεις τών Τούρκων μέ τά θωρακισμένα και τά άεροπλάνα που άνενόχλητοι διέσχίζαν τους Κύπριακούς έθέρας. Άρκετα άρματα μάχης ξεκίνησαν από τό Λάπαθος πρς τόν "Αγιον Ιάκωβον αλλά έν τώ μεταξύ έσταμάτησαν μέσον "Αγιου Ιακώβου Λαπάθους χωρίς νά έλθουν πρς τό χωριόν και έτσι δέν αντιμετωπίσαμεν έμείς τήν είσοβλήν και ή ήμέρα αυτή πέρασε χωρίς νά δοϋμεν καθόλου Τούρκους ούτε πολιτικούς ούτε στρατιώτες. Τήν άλλην ήμέραν 16/8/74 Τούρκοι στρατιώτες από τό "Αγιον Ιάκωβον πλησίασαν πρς τό χωριό και άφου είδαν τόν Πασχαλήν του έκαμαν νεϋμα νά πλησιάση και του είπαν νά μέ είδοποιήση νά περιμένω στο καφενείο και θά έλθη στο χωριό ο Τσεμαλής (πρόεδρος του χωριου) για νά κουβεντιάσωμεν. Πραγματικά κατά τίς 10 ή ώρα ήλθαν στο χωριό ένας -δύο στρατιώτες όπλισμένοι μαζί μέ τό Τσεμαλήν τόν Πελλομεχεμμέτην και άλλους και άφου έκαμαν φιλικές χειραφίες και άρκετους άλληλοασπαφμούς ο Τσεμαλής άρχισε νά μάς μιλά διά τήν κατάσταση. Μās δήλωσε πώς ότι ξγινεν -ξγινεν και νά μην φοβούμαστε τίποτε έφδσον τό χωριό μας δέν πείραξε κανένα Τούρκικο χωριό δέν είχαμεν νά φοβηθούμεν τίποτε και μάς είπεν νά στείλουμε σε μερικά ύψώματα λευκά πανιά που σε περίπτωση επισκέφews Γιουρουκιδων νά μην προβούν σε καμία βίαν κ.λ.π και μάς έδήλωσεν πώς θά ήρχετο καθημερινώς στο χωριό μέ καλήν διάθεσιν μέ τήν διαβεβαίωσιν πάντοτε πώς δέν είχαμεν νά φοβηθούμεν τίποτε εκτός αν ο στρατός ναναλύψη στο χωριό όπλα ή στρατιώτες. Τήν άλλην ήμέραν άφου έφεραν μαζί τους τούρκικες σημαίες μās είπαν νά τίς έναρτήσωμεν στο καφενείο και τό σχολείο μās είπαν νά επαληφθούν από τους τοίχους συνθήματα και φωτογραφίες του Διγενή, έκαμαν καταγραφήν τών αίγοπροβάτων και τράκτορς μάς είπαν νά πηγαίνουμε στές δουλειές μας χωρίς φόβον αλλά όχι πολύ μακριά από τό χωριό και έξακολούθησε νά ήρχεται καθημερινώς στο χωριό καποτε και δύο φορές τήν ήμέραμ. Στά 20/8 κατά τίς 10 ήωρα Τούρκικος Στρατός ήλθεν στο χωριό από τό Πλατάνι. Όταν ήλθαν εκει στο καφενείο

ζήτησαν μέσον διερμηνέως τουρκοκυπρίου αν υπάρχει Μουχτάρης ή άλλος αντιπρόσωπος του χωριού. Αφού τους έπλησίασα και τους είπα ότι είμαι ο Μουχτάρης του χωριού ο Αξιωματικός μου είπε να είδοποιηθούμε όλους τους χωριανούς να συναθροισθούν στο Καφενείο διά να γίνει καταγραφή και πώς ο Στρατός θα κάμει έρευνα στα σπίτια και σε περίπτωση που υπάρχουν σπίτια που είναι κλειδωμένα να πάρη τά κλειδιά κάποιος χωριανός και να νά πάει με τους στρατιώτες να ανοίγουν τις πόρτες, αλλά ο στρατός άρχισε τις έρευνες χωρίς να περιμένει να παρουσιασθούν κλειδιά κ.λ.π. Από μερικά πρόσωπα οι στρατιώτες απέσπασαν χρήματα και διάφορα άλλα ως ωρολόγια κ.λ.π. Όπως διεπιστώθη κατόπιν οι έρευνες έγιναν διά ανακάλυψιν χρυσαφικών κ.λ.π. παρά όπλων. Σε πολλά σπίτια έγινε μεγάλη άκαστασία, ανοίγανε έρμάρια, πέταγαν τά ρούχα χαμέ και ούτω καθεξείς. Αφού έγινε η καταγραφή όλων και τέλειωσαν οι έρευνες μās έδηλώθη πάλιν υπό του Αξιωματικού ότι δέν έχομεν τίποτε να φοβηθούμεν. γιατί τό χωριό μας δέν είχε τίποτα εις βάρος του. Μερκα πρόσωπα έκαναν παράπονα ότι οι στρατιώτες τους πήραν χρήματα και αφού ο Αξιωματικός ζήτησε από τους στρατιώτες να παραδώσουν ότι πήραν του παρέδωσαν 53 λίρες που ο Αξιωματικός μου τίς έδωσε διά να δοθούν στους δικαιούχους αναλόγως, πάντως ως διεπιστώθη ύστερα τά χρήματα που άπωλέσθησαν είσαν πολύ περισσότερα. Κατόπιν όλων αυτών και αφού είσαν έτοιμοι να φύγουν στραφθηκαν και αφού έκαμαν έπιλογή νέων πήραν όλους τους νέους ανερχομένους σε 30 και τους έβαλαν στα αυτοκίνητα που ήλθαν εκείνην τήν ώραν, μεταξύ των συλληφθέντων ήτο και ο Γιαννής και ο θεϊος σου ο Φοΐβος. Κατά τήν δύσιν του ήλιου οι 20 έφέθησαν ελεύθεροι και ήλθαν στο χωριό. Φαντασθεΐται τήν άγωνίαν μας όταν ήλθαν στο χωριό ν οι 20 και οι υπόλοιποι 10 μεταξύ των οποίων ο Γιαννής και ο θεϊος σου Φοΐβος δέν επέστρεψαν. Πήραν κάτω πλησίον του Αγίου Ιακώβου 2 άτομα και αφού συννεοθήθησαν με τους φρουρούς τους έπετράπη να επισκεφθούν τον υπεύθυνον Αξιωματικόν και αφού ο υπεύθυνος έπερώτησε και άλλο αρχηγείον έδόθη η υπόσχεσις πώς δέν θα κάμουν τίποτε τό κακόν προς τους Κρατούμένους. Πράγματι τήν άλλην ήμέραν περίπου κατά τίς 9 η ώρα ο ίδιος ο Διοικητής περιοχής Πλατανιού τους έφερεν στο χωριό και μās έδήλωσεν πώς δέν πρέπει να φοβούμεθα τίποτε και πολλές άλλες υποσχέσεις συνεργασίας κ.λ.π.

Οι βαλίτσες που πήραν μαζί τους ή μητέρα σου και η Μαρία και που ήσαν πάνω στο τράκτορ που στραφθηκαν πίσω αφού έμειναν 3 μέρες πάνω στην καρρότσαν εκεί στην Μάνδραν τίς πήραμε σπίτι χωρίς να τίς εξετάσουμε. Μετά από τίς έρευνες όλες όλως αίφνιδίως παρατήρησα στην πασκέτταν μου για να πάρω κάτι και κύταξα κάτι δεμμένον με μανδηλι. Τό άνοιξα και ήτο τό πορτοφόλι μου που τό είχε βάλει η μάνα σου για να τό πάρη μαζί της και αν και οι Τουρκοί άνοιξαν τίς βαλίτσες δέν τό έπρόσεξαν στην βαλίτσα της Μαρίας, δέν παρετήρησαν καλά και δέν ξέρουν αν οι στρατιώτες βρήκαν ότι είχε μέσα ή δέν τά βρήκαν. Πάντως εγώ δέν πήρα τίποτε. Στο δικό μου πορτοφόλι υπάρχουν περίπου 35 λίρες, 20 μετρητά και 15 σε έπιταγές, δέν τά πήρα όμως μαζί μου, Τά είχα βάλει κάπου εκεί στην Μάνδραν. Μαζί μου πήρα μόνον 30 σελίνια. Από τίς 20 του μηνός που έγινε η έρευνα εξακολούθουσαν πάλιν να έρχονται από τον Άγιον Ιάκωβον και να μās γελούν πώς δέν έχομεν να φοβηθούμεν τίποτε. Στις 22 του μηνός μετέφεραν από τά "Αρδανα 57 άτομα τά μόνα που έμειναν στο χωριό μαζί με τον Παππού σου και τήν Γιαγιάν σου που έμειναν στα "Αρδανα όταν ο θεϊος σου με τον Γιαννήν στραφθηκαν στο χωριό. Και μās είπαν πώς έφυγαν τους Αρδανίτες γιατί έλαβαν μέρος σε λεηλασίες που έγιναν στον Άγιον Ανδρόνικον και θα τους αφήναν στο χωριό μας. Τήν 27ην του μηνός, κατά τό μεσημέρι, έπεσκέφθη ο Έρυθρός Σταυρός τό χωριό και του παρεδώσαμε κατάλογον όλων των κατοίκων που είσαν στο χωριό. Είμεθα όλοι 159 άτομα. Μετά τήν επίσκεψη του Έρυθρου Σταυρού, κατά τά δειλινά Τουρκικά μεταφορικά ήλθαν στο χωριό και δήλωσαν προς τους παρευρισκομένους πώς έπρεπε να μās πάρουν στην Γύφου για 2-3 μέρες γιατί έπρόκειτο να γεοούν έντατικές έρευνες υπό του Στρατού και έπρεπε να εκκενωθη τό χωριό. Εγώ ήμουν στις αίγες και είδοποιήθηκα να κάμνω γρήγορα να ελθω δι αναχώρησιν λόγω όμως λίγης καθυστέρησης δέν πρόκαμα τά Δεωφορεΐα και όταν πήγα εκεί στο Καφενείον είχαν αναχωρήσει. Φαντασθεΐτε τήν άγωνίαν μου όταν κατόπιν ενός γύρου στο χωριό βρήκα μόνον όλους 6 γέρους μεταξύ των οποίων οι παπούδες σου Καραγιάννην, Βασιλίου, Χατζησάββαν, Χατζηκυριάκον.

Confession

Πέρασα μιά νύκτα έφιαλτικήν. Τό πρωί ένας στρατιώτης μαζί μέ έναν πολίτη ήλθαν καί μοῦ έφώναξαν αν είμαι σπίτιν καί ότι πρέπει νά περιμένω καί θά ελθη ό Κεμάλης καί μέ θέλουν. Υστερα από λίγον ήλθεν ένας Αστυνομικός μέ ένα πολίτην πάλιν καί μάς είπαν νά έτοιμαστοῦμεν γιά τήν Γύφου. Αν καί μοῦ είπαν νά πάρω ότι θέλω μαζί μου δέν πῆρα σχεδόν τίποτα γιατί ούτε τό φανταζόμουν τό τί θά συμβεῖ. Πῆρα 2 φανέλλες 2 έσώρουχα Ι παντελόνι καί 2 σεντόνια έναν υποκάμισο καί ότι φοροῦσα καί Ι τενεκοῦδι χαλλούμια 5 οκάδες. Αφοῦ βοήθησα τούς γέρους πού υπάρχουν στό χωριό πού είναι ό Σώτηρος καί ό Νικολῆς τοῦ Ρούσου εκτός από τούς δικούς μας ξεκινήσαμεν γιά τήν Γύφου αλλά αντί νά μάς πάρουν απ' ευθείας στήν Γύφου δέν ξέρω γιατί μάς πῆραν πρώτο στόν Άγιον Ανδρόνικον, στραφήκαμεν πάλιν Άγιον Ιάκωβον καί κατόπιν Λάπαθον καί ύστερα στήν Γύφου. Δέν μέ άρκοῦσε ή δική μου άγωνία ή Γιαγιά σου μοῦ έζητοῦσε νά τῆς πῶ πού μάς παίρνουν καί γιατί. Στήν Γύφου μάς παραχώρησαν σπίτια καί μέναμεν κάπου Ι5 - 20 άτομα στό κάθε σπίτι. Την Ι.9. μάς είδοποίησαν νά συγκεντρωθοῦμεν κάπου καί αφοῦ μάς συγκέντρωσαν ήλθαν Ανώτεροι Αξιωματικοί καί αφοῦ έκαμαν επιλογήν όλων τῶν νέων τούς μετέφεραν σέ άγνωστον μέρος. Χωριανούς μας πῆραν όλον 32 άτομα. 2 απέλύθησαν αύθημερῶς καί μάθαμε από αὐτούς ότι κράτησαν στό Τσιάος 8 άτομα εκ τῶν οποίων 5 Μανδρίτες. Τά υπόλοιπα τά ξέρετε. Όλους τούς άλλους αφοῦ χώρισαν τούς άνδρες από τίς γυναῖκες μάς πῆραν στό Σχολεῖο τῆς Γύφου τίς δέ γυναῖκες σέ κατοικίες πέριξ τοῦ Σχολείου. Κατά τά άλλα περάσαμεν καλά. Κακοποιήσεις δέν είχαμεν, έξερέσει ορισμένων ατόμων νέων ως επί τό πλεῖστον πού τούς πῆραν γιά άνάκριση καί τούς κακοποίησαν μία έως δύο περιπτώσεις μόνον..

Διά τρόφιμα καί τρόπον δαγομῆς τροφίμων άς έπιφυλαχθῶ άργότερα γιατί νομίζω έγραφα αρκετά καί έλπίζω νά ευχαριστήθης καί θά ευχαριστηθῶ αν τά φυλάξης δι' ενθύμιον τά γραφόμενα.

Τώρα βρισκόμαστε στό Κτήμα. Διεύθυνση: Σπετσῶν 3, Πάφος.

Πάντοτε μέ άγάπη
ό Πατεράς σου
Αδάμος.